

UCHWAŁA

Dnia 18 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie ze skargi dłużników M. J. i X.Y.

przy uczestnictwie wierzyciela J. C.

na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym

o wszczęcie egzekucji świadczeń niepieniężnych i wezwanie do dobrowolnego opróżnienia lokalu w sprawie Km [...]

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 18 lipca 2012 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy

postanowieniem z dnia 8 lutego 2012 r.,

"Czy skarga na czynności komornika, od której nie uiszczono należnej opłaty podlega odrzuceniu na podstawie przepisu art. 767³ k.p.c., czy też zwrotowi na podstawie przepisu art. 130 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.?"

podjął uchwałę:

Zgodnie z art. 767³ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381) skarga na czynności komornika, od której nie uiszczono należnej opłaty, podlegała odrzuceniu, chyba że sąd uznał, iż zachodziła przyczyna podjęcia czynności na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.

Uzasadnienie

Postanowieniem z 26 września 2011 r., Sąd Rejonowy odrzucił skargę dłużników na czynność komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym z 8 sierpnia 2011 r. polegającą na zawiadomieniu dłużników o wszczęciu egzekucji świadczeń niepieniężnych i wezwaniu do dobrowolnego opróżnienia lokalu. Dłużnicy, mimo wezwania do uiszczenia opłaty od skargi w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi, nie uiszcili opłaty. Rozpoznając zażalenie wniesione przez dłużników od postanowienia Sądu Rejonowego, Sąd Okręgowy powziął poważne wątpliwości prawne, którym dał wyraz w przedstawionym zagadnieniu prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wątpliwości prawne Sądu odwoławczego dotyczą wykładni art. 767³ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381). Z chwilą bowiem wejścia w życie tej ustawy, z dniem 3 maja 2012 r., art. 767³ k.p.c. został znowelizowany i obecnie jednoznacznie stanowi, że skutkiem nie uiszczenia w terminie opłaty należnej od skargi na czynności komornika jest jej odrzucenie.

Zgodnie z art. 767³ k.p.c. w brzmieniu przed jego ostatnią nowelizacją, jeżeli skargę wniesiono po terminie albo nie uzupełniono w terminie jej braków, sąd odrzuca skargę, chyba, że uzna, iż zachodzi podstawa do podjęcia czynności na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. Treść tak sformułowanego przepisu dała podstawę do wyrażenia w piśmiennictwie prawniczym stanowiska, iż rygor odrzucenia skargi na czynności komornika przewidziany w art. 767³ k.p.c. nie obejmuje sytuacji, gdy mimo wezwania nie została uiszczona należna od skargi opłata. Taki wniosek wynika, zdaniem autorów tego stanowiska, z zastosowania reguły wykładni logiczno-językowej. Skoro bowiem w innych przepisach wyraźnie rozróżnia się pojęcie „braków” od pojęcia „braków fiskalnych” (por. art. 130 § 1, art. 344 § 3, art. 370, art. 398⁶ § 2 k.p.c.), to pojęcie „braków”, użyte w art. 767³ k.p.c., nie obejmuje braków fiskalnych skargi na czynności komornika, a w konsekwencji, w razie nieuiszczenia opłaty od skargi na czynności komornika w terminie ma zastosowanie rygor zwrotu skargi przewidziany w art. 130 § 2 w zw. z art. 13 § 2

k.p.c., gdyż braki fiskalne skargi podlegają usunięciu w trybie przewidzianym w art. 130 § 1 k.p.c.

Odnosnie do przedstawionego wyżej stanowiska, wątpliwości budzi słuszność założenia, wynikającego z zastosowania reguł wykładni logiczno-językowej, że pojęcie braków, o których mowa w art. 767³ k.p.c. nie obejmuje braków fiskalnych, lecz tylko inne braki o charakterze formalnym. Wprawdzie takie rozróżnienie jest dokonane we wskazanych wcześniej przepisach, jednakże nie we wszystkich przepisach k.p.c. ustawodawca konsekwentnie rozróżnia oba rodzaje braków, obejmując niekiedy obie te kategorie jednym pojęciem braku (por. art. 398⁶ § 1 w zw. z art. 398⁶ § 2 k.p.c. - dotyczący braków skargi kasacyjnej). Nawet więc według reguł wykładni logiczno-językowej można bronić zapatrywania, że art. 767³ k.p.c. nie różnicuje rodzajów braków skargi wobec czego przy wykładni tego terminu ma zastosowanie reguła *lege non distinguente nec nostrum est distinguere*.

Artykuł 130 § 1 k.p.c. jest przepisem o charakterze ogólnym dotyczącym uzupełniania braków (formalnych i fiskalnych) pism procesowych, którego zastosowanie wyłączają bądź odpowiednio modyfikują inne przepisy o charakterze szczególnym dotyczące poszczególnych rodzajów pism procesowych. Istotne modyfikacje zawarte są w szczególności w przepisach regulujących skutki nieusunięcia braków formalnych i fiskalnych pism procesowych zawierających środki zaskarżenia. Analizując te przepisy (por. art. 344 § 3, art. 370, art. 373, art. 370 i 373 w zw. z art. 397 § 2, art. 398⁶ § 2 i 3, art. 398²² § 5, art. 424⁶ § 3, art. 424⁸ § 1, art. 494 § 1 k.p.c.), można wyprowadzić regułę, że w przypadku tych środków, skutkiem niezuzupełnienia ich braków formalnych lub fiskalnych jest ich odrzucenie. Skarga na czynności komornika jest zaliczana do innych, w ujęciu art. 363 § 1 k.p.c., niedewolutywnych środków zaskarżenia (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 4 maja 1967 r., III CZP 30/67, OSNCP 1968, nr 3, poz. 34, z dnia 28 listopada 1969 r., III CZP 83/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 105, z dnia 6 września 1994 r., III CZP 101/94, OSNCP 1995, nr 2, poz. 24, z dnia 26 stycznia 1999 r., III CZP 58/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 107, z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 96/06, OSNC 2007, nr 9, poz. 133, z dnia 20 listopada 2008 r., III CZP 107/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja

2010 r., III CZP 28/10, OSNC 2011, nr 1, poz. 10). Mając na uwadze taki charakter skargi na czynności komornika, jeszcze przed wejściem w życie art. 767³ k.p.c. w brzmieniu nadanym mu ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804), Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 6 września 1994 r., III CZP 101/94 (również w uchwale z dnia 26 stycznia 1999 r., III CZP 58/98), interpretując wówczas obowiązujący przepis zawarty w art. 767 § 3 k.p.c., przyjął, że w przypadku dotknięcia skargi uchybieniami formalnymi nie następuje jej zwrot na podstawie art. 130 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., lecz jej odrzucenie, mimo braku wyraźnej regulacji kodeksowej. Również w uchwale z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 96/06 (OSNC 2007, nr 9, poz. 133) Sąd Najwyższy przyjął, że przewidziany w art. 130² § 3 k.p.c. (przed jego uchyleniem) rygor odrzucenia nienależycie opłaconego środka odwoławczego lub zaskarżenia, wniesionego przez profesjonalnego pełnomocnika, ma zastosowanie także do skargi na czynności komornika. Zmiana regulacji dotyczącej skargi na czynności komornika dokonana ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw nie zmieniła charakteru prawnego skargi na czynności komornika, natomiast jednoznacznie wprowadziła w art. 767³ k.p.c. rygor odrzucenia skargi na czynności komornika w razie nieuzupełnienia w terminie jej braków. Natomiast ostatnia zmiana art. 767³ k.p.c., dokonana ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381), stanowi potwierdzenie, że nie było intencją ustawodawcy, aby nieopłacenie skargi na czynności komornika poddać innemu rygorowi niż wynikającemu z art. 767³ k.p.c. Zmiana ta zmierzała jedynie do jednoznacznego określenia tego skutku prawnego, który budził dotychczas wątpliwości interpretacyjne.

Za zastosowaniem rygoru przewidzianego w art. 767³ k.p.c. do nieopłaconej w terminie skargi na czynności komornika przekonuje także analiza konsekwencji, jakie powodowałoby zastosowanie, w takiej sytuacji, art. 130 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Wówczas należałoby konsekwentnie wyłączyć zastosowanie całego przepisu art. 767³ k.p.c., który przewiduje, że jeżeli zachodzi podstawa do odrzucenia skargi (wniesionej po terminie albo skargi, której braków nie uzupełniono w terminie) sąd

odrzuca skargę, chyba że uzna, iż zachodzi podstawa do podjęcia czynności na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. Mechanizm ten pozwala na uruchomienie, mimo podstaw do odrzucenia skargi, specyficznego środka nadzoru judykacyjnego przewidzianego w art. 759 § 2 k.p.c. umożliwiającego sądowi wydanie z urzędu komornikowi zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usunięcia spostrzeżonych uchybień. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 11/12 (BSN 2012, nr 5, poz. 10), jeżeli sąd uzna, że skarga na czynności komornika wskazuje na uchybienia uzasadniające podjęcie działań na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., nie odrzuca jej z przyczyn określonych w art. 767³ k.p.c. Zwrot skargi na czynności komornika z powodu jej nieopłacenia w terminie, na podstawie art. 130 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., powodowałby, że w takim przypadku nie miałoby zastosowanie art. 767³ k.p.c. także w części przewidującej podjęcie przez sąd czynności określonych w art. 759 § 2 k.p.c., co nie harmonizowałoby z celami, jakimi służy ten przepis. Drugą istotną konsekwencją zastosowania zwrotu skargi na czynności komornika na podstawie art. 130 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. byłoby to, że zasadność zarządzenia zwrotu skargi nie podlegałaby kontroli w drodze zażalenia. Zgodnie bowiem z art. 394 § 1 pkt 1 k.p.c., zażalenie przysługuje jedynie na zarządzenie o zwrocie pozwu, a w odniesieniu do skargi na czynności komornika, tylko na postanowienie sądu o odrzuceniu skargi (art. 767³ zd. drugie k.p.c.). Stanowiłoby to niezrozumiałe ograniczenie kontroli instancyjnej czynności sądu zbliżonej w skutkach procesowych z odrzuceniem skargi na czynności komornika z powodu wniesienia jej po terminie albo nie uzupełnienia jej braków (innych niż fiskalnych) w terminie. Taka wykładnia mogłaby uzasadniać zarzut naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu uczestników postępowania egzekucyjnego.

Z tych względów na podstawie art. 390 k.p.c. podjęto uchwałę, jak w sentencji.